

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีของพนักงานสถานบริการน้ำมัน และเพื่อศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการป้องกันเอดส์ของพนักงานในสถานบริการน้ำมันเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ อันจะมีผลทำให้พนักงานเกิดการเรียนรู้และตระหนักต่อเอดส์ การดำเนินการวิจัยจึงดำเนินการควบคู่ไปกับการปฏิบัติ ผู้วิจัยมีการเตรียมการและดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2542 ถึงมีนาคม พ.ศ. 2544 ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการอพยพย้ายถิ่น การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วมและแนวคิดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี นอกจากนี้ยังได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งรายงานทางวิชาการในเรื่องการเคลื่อนย้ายแรงงาน การศึกษาสภาพการทำงานของพนักงานสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง การศึกษาอัตราการสวมถุงยางอนามัยได้อย่างถูกวิธี สาเหตุของการค้าประเวณีของสตรีชาวเขา การศึกษาเจตคติ พฤติกรรมเสี่ยงเกี่ยวกับเอดส์ของผู้ใช้แรงงาน การพัฒนารูปแบบการให้การศึกษาเรื่องเอดส์แก่คนงานก่อสร้างในจังหวัดเชียงใหม่ การศึกษาการพัฒนากิจกรรมการให้ความรู้และแนวทางการป้องกันเอดส์แก่ประชาชนในชนบท การศึกษาผลกระทบจากแรงงานต่างชาติ การศึกษาปัญหาสังคมและสาธารณสุขของคนงานก่อสร้าง การศึกษาสภาพการทำงานและความมุ่งมั่นในอนาคตของแรงงานเด็กในสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงด้านเพศสัมพันธ์และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนวัยรุ่น

2. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานสถิติจังหวัดและสำนักงานผังเมืองจังหวัด สำนักงานโยธาธิการจังหวัด สำนักงานสถิติจังหวัด เป็นผู้ให้ข้อมูลสถิติที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ อาทิ จำนวนพื้นที่และจำนวนประชากรแยกตามสถานภาพแรงงานและสถานภาพการทำงาน สำนักงานผังเมืองเป็นผู้ให้ข้อมูลตำบลต่างๆในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่และแผนที่เขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ สำนักงานโยธาธิการจังหวัด เป็นผู้ให้เอกสาร

เกี่ยวกับสถานีบริการน้ำมันทุกแห่งที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ รายละเอียดบอกถึงสถานที่ตั้ง ตัวแทนจำหน่ายน้ำมันบริษัทต่างๆ ขนาดความจุของปริมาณน้ำมัน ซึ่งเป็นตัวบอกถึงความสามารถในการจ่ายน้ำมันมีหน่วยเป็นลิตร

3. ศึกษาข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าของกิจการหรือผู้จัดการสถานีบริการน้ำมัน เกี่ยวกับจำนวนพนักงาน เวลาในการทำงาน และสถานที่พักของพนักงาน ความสามารถในการใช้ภาษาไทย

4. ศึกษาสภาพทั่วไปของสถานีบริการน้ำมัน โดยการสังเกตและสอบถามพนักงาน เพื่อใช้ประกอบข้อมูลที่ได้จากเจ้าของกิจการหรือผู้จัดการเช่น สภาพโดยทั่วไปของสถานีบริการน้ำมัน สถานที่ตั้ง จำนวนประเภทการให้บริการแกลูกค้า การเปลี่ยนแปลงการทำงานของพนักงาน การเปิดบริการ จำนวนพนักงาน ที่พักของพนักงาน และลักษณะการทำงานของพนักงานแต่ละคน

5. การคัดเลือกสถานีบริการน้ำมันพื้นที่เป้าหมาย จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากสำนักงานโยธาธิการจังหวัดเชียงใหม่ เกี่ยวกับจำนวนสถานีบริการน้ำมันในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ในเดือนตุลาคม 2542 พบว่ามีสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงที่จดทะเบียนจำนวน 82 แห่ง ส่วนใหญ่ตั้งในชุมชนที่มีคนอาศัยหนาแน่นของเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีหลายแห่งตั้งอยู่ริมถนนซูเปอร์ไฮเวย์ ทางหลวงจังหวัดและทางหลวงที่แยกออกจากตัวเมืองเชียงใหม่เชื่อมต่อไปยังอำเภอที่อยู่รายรอบจังหวัดเชียงใหม่ การคัดเลือกสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อใช้เป็นพื้นที่เป้าหมายการดำเนินงานวิจัยและเข้าไปจัดกิจกรรมในครั้งนี้ ได้คัดเลือกให้เป็นไปตามการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายซึ่งได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 1 โดยมีลำดับการปฏิบัติดังนี้

5.1 ศึกษาเอกสารทะเบียนสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง จากสำนักงานโยธาธิการจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับ ชื่อสถานี ที่ตั้งและจำนวนสถานีบริการน้ำมัน

5.2 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับขอบเขต พื้นที่ เขตเทศบาลและเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่และเส้นทางจราจรสายหลักสายรอง จากแผนที่และเอกสารของสำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่

5.3 วางแผนการสำรวจสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เช่น การจัดเส้นทางเพื่อออกสำรวจสถานีเป้าหมาย กำหนดวันออกสำรวจ

5.4 ออกสำรวจสถานะบริการน้ำมันภาคสนาม ตามเส้นทางและสถานี เป้าหมายตามที่ได้วางแผนไว้ โดยจ้างเหมารถยนต์สี่ล้อรับจ้างเป็นพาหนะออกสำรวจ

5.5 เข้าพบผู้ประกอบการ เจ้าของกิจการหรือผู้จัดการของสถานีบริการน้ำมัน ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์การศึกษาและขอเชิญพนักงานเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการ ป้องกันเอดส์และได้ร่วมกันกำหนดเวลาการจัดกิจกรรมพร้อมทั้งนัดหมายพนักงาน เพื่อให้เข้าร่วม กิจกรรมกันอย่างพร้อมเพียง บางแห่งตกลงให้จัดกิจกรรมได้และยินดีให้การสนับสนุนการ ดำเนินงาน บางแห่งไม่พบเจ้าของหรือผู้จัดการ ผู้วิจัยต้องมาพบใหม่อีก 2-3 ครั้งจึงยอมตกลงหรือ บางแห่งให้การปฏิเสธด้วยเหตุผลของความไม่พร้อมและมีจำนวนพนักงานไม่มากพอที่จะจัด กิจกรรมจึงต้องออกสำรวจเป้าหมายอื่นอีก จนกว่าจะได้ครบจำนวนและมีลักษณะครบถ้วนตาม เกณฑ์ที่กำหนด

6. ศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมายจากเจ้าของกิจการและจากเพื่อนร่วมงานที่เป็น พนักงานด้วยกัน โดยการสัมภาษณ์ในเรื่อง อายุ การศึกษา ชาติพันธุ์ ความสามารถในการสื่อ ความหมายในการใช้ภาษาไทย การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านเอดส์ พฤติกรรมเสี่ยงต่อเชื้อเอชไอวี ลักษณะการทำงาน เวลาในการทำงาน ที่พักอาศัย เป็นต้น

7. วางแผนและกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ในแต่ละสถานีบริการน้ำมัน เช่น การวิเคราะห์ความรู้ ทักษะและทักษะเกี่ยวกับเอดส์ ของ พนักงานที่มีอยู่แล้วและยังขาดอยู่ การศึกษาข้อมูลประวัติความเป็นมารวมทั้งระดับการศึกษา เพื่อนำไปวางแผนและกำหนดกิจกรรมในสถานีบริการแต่ละแห่ง รวมทั้งการขออนุญาตและนัดหมายเวลาเพื่อที่จะให้พนักงานสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้มากที่สุด การเตรียมสถานที่ที่มีความเหมาะสม การขอสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการเตรียมอุปกรณ์อื่นๆ สำหรับการจัดกิจกรรม

8. จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการป้องกันเอดส์โดยกำหนดสื่อและกิจกรรม ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย การวิเคราะห์พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีของ พนักงานสถานีบริการน้ำมัน การวิเคราะห์ผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการป้องกันเอดส์แก่ กลุ่มเป้าหมายที่เป็นพนักงานสถานีบริการน้ำมัน ซึ่งมีประเด็นสำคัญได้แก่ การประเมินความรู้ เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยง การประเมินความเข้าใจต่อพฤติกรรมเสี่ยง การประเมินการเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงที่นำไปสู่การติดเชื้อและการแพร่กระจายของเชื้อเอชไอวีทั้งทาง

ตรงและทางอ้อม การประเมินพฤติกรรมการป้องกันเอดส์ และการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค จากการดำเนินงานเพื่อการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นก่อนการดำเนินกิจกรรมครั้งต่อไป

9. การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการป้องกันเอดส์ของพนักงานสถานีบริการน้ำมัน โดยการสรุปและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมจากการสังเกตการมีส่วนร่วมของสมาชิกในขณะร่วมกิจกรรม สังเกตความต่อเนื่องของกิจกรรม และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่ม การประเมินความรู้ทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม และประเมินจากการให้พนักงานสถานีบริการน้ำมันที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทดสอบการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง หลังจากที่ผ่านมาการร่วมกิจกรรมไปแล้ว 1 ปี

ผู้วิจัยได้ดำเนินขั้นตอนในการวิจัย โดยเริ่มจากแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย เกณฑ์ในการคัดเลือกสถานีบริการน้ำมัน ขอบเขตพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย เครื่องมือ วิธีการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

แหล่งข้อมูลที่ทำการศึกษาได้จากแหล่งข้อมูลต่างๆดังนี้

1.1 แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเอกสารข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานโยธาธิการจังหวัด สำนักผังเมือง สำนักงานสถิติจังหวัดและสำนักงานควบคุมโรคติดต่อ ข้อมูลที่ได้จากหน่วยงานต่างๆ เหล่านี้ ผู้วิจัยศึกษาอย่างละเอียด เช่น อาณาบริเวณเขตเทศบาลและเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จำนวนสถานีบริการน้ำมัน สถานที่ตั้งในเขตอำเภอเมือง สถานการณ์เอดส์ของจังหวัด และจำนวนผู้ใช้แรงงานในเขตจังหวัด เป็นต้น อย่างไรก็ตามข้อมูลที่ได้จากหน่วยงานดังกล่าวข้างต้น ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นเพื่อการศึกษาวิจัย

นอกจากการศึกษาจากเอกสาร ผู้วิจัยยังใช้วิธีการสัมภาษณ์เจ้าของกิจการ และผู้จัดการในสถานีบริการน้ำมัน เกี่ยวกับภูมิหลังของพนักงานและบริบทของสถานีบริการน้ำมัน ซึ่งส่วนใหญ่ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เป็นข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้น เช่นเดียวกับข้อมูลจากเอกสารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความคลาดเคลื่อนของข้อมูลจากความเป็นจริงจึงมีอยู่มาก เนื่องจากกลุ่มผู้ใช้แรงงานในสถานีบริการน้ำมันแต่ละแห่งมีการเคลื่อนย้ายแรงงานตลอดเวลา ประกอบกับสถานะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปทำให้สถานประกอบการบางแห่งต้องเปลี่ยนแปลงไปตาม

สภาวะเศรษฐกิจ ผู้วิจัยใช้วิธีการนำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องกับข้อมูลในพื้นที่ขณะทำการศึกษาควบคู่กันไป

1.2 ผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ พนักงานที่ทำงานภายในสถานบริการน้ำมันทั้งชายและหญิง สมาชิกในครอบครัวที่อาศัยในสถานบริการน้ำมันและผู้จัดการหรือผู้ดูแลพนักงานในสถานบริการน้ำมัน ข้อมูลที่ได้จากบุคคลต่างๆข้างต้น เป็นการศึกษาข้อมูลสภาพทั่วไปของสถานบริการน้ำมัน ศึกษาบริบททางสังคม วิถีชีวิตประจำวันและความรู้เกี่ยวกับเอดส์ เพื่อการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

2. เกณฑ์ในการคัดเลือกสถานบริการน้ำมัน

2.1 เป็นสถานบริการที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ที่มีความเจริญในทุกๆ ด้านและมีโอกาสให้พนักงานมีโอกาสเสี่ยงสูงต่อการติดเอชไอวี เช่น อยู่ใกล้กับสถานเริงรมย์ต่างๆ หรืออยู่ใกล้กับสถานที่ขายบริการทางเพศในรูปแบบต่างๆ และพนักงานส่วนมากจะเป็นชายโสด เป็นต้น

2.2 เป็นสถานบริการที่มีขนาดใหญ่ มีการให้บริการแก่ลูกค้าในหลายรูปแบบ เช่น เติมน้ำมัน ล้างรถ เปลี่ยนถ่ายน้ำมันเครื่องเชลล์ ร้านขายสินค้าเบ็ดเตล็ด เป็นต้น การที่สถานบริการมีบริการที่หลากหลายจำนวนพนักงานจะมีจำนวนมากกว่า 10 คน ซึ่งจะสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่จะจัดกิจกรรมกลุ่มควรมีสมาชิก 6-10 คน เพื่อจะได้มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ที่หลากหลาย

2.3 เป็นสถานบริการที่เจ้าของกิจการจัดบ้านพักให้พนักงานใกล้กับสถานบริการน้ำมัน เพราะไม่เช่นนั้นพนักงานที่เลิกงานเหนื่อยจากการทำงานไปพักผ่อนที่บ้านพัก โอกาสร่วมกิจกรรมจึงมีน้อยแต่ถ้าหากมีบ้านพักของพนักงานใกล้กับสถานบริการน้ำมัน เมื่อพนักงานเลิกงานมีโอกาสพักผ่อนร่างกาย มีความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมและเหตุผลอีกประการคือ การที่พนักงานพักรวมกัน การรวมกลุ่มของพนักงานเพื่อดำเนินกิจกรรมจะทำได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น

2.4 เจ้าของกิจการเต็มใจให้ความร่วมมืออนุญาตให้ดำเนินกิจกรรมรวมทั้งให้การสนับสนุนในด้านสถานที่และอนุญาตให้พนักงานเข้าร่วมกิจกรรมในเวลาที่กำหนด

3. ขอบเขตพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาจากสถานบริการน้ำมันในเขตอำเภอเมือง เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 10 สถานี ได้แก่

3.1 การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย(บ.สมจิตต์เชียงใหม่)ต.วัดเกตุ มีจำนวนพนักงานทั้งหมด 18 คน เป็นชาย 16 คน เป็นหญิง 2 คน

3.2 บริษัท เซลล์แห่งประเทศไทย จำกัด (หจก.เอกอำพรธรณ) ตำบลท่าศาลา มีจำนวนพนักงานทั้งหมด 11 คน เป็นชาย 7 คน เป็นหญิง 3 คน

3.3 บริษัท เซลล์แห่งประเทศไทย จำกัด (บ.เจเอสบี) ตำบลท่าศาลา มีจำนวนพนักงานทั้งหมด 14 คน เป็นชาย 10 คน เป็นหญิง 4 คน

3.4 บริษัท น้ำมันคาลเท็กซ์ (ไทย) จำกัด (บ.แมปิง สตาร์โฮลดิ้ง) ตำบลหนองหอย มีจำนวนพนักงานทั้งหมด 16 คน เป็นชาย 8 คน เป็นหญิง 8 คน

3.5 บริษัท เซลล์แห่งประเทศไทย จำกัด(พีพีบี ประดิษฐ์ทฤษฎา) ตำบลหายยา มีจำนวนพนักงานทั้งหมด 12 คน เป็นชาย 11 คน เป็นหญิง 1 คน

3.6 บริษัท เอ็มพีบีโตรเลียมไทย จำกัด(เซ็นจูรี่ออยล์) ตำบลช้างคลาน มีจำนวนพนักงานทั้งหมด 16 คน เป็นชาย 8 คน เป็นหญิง 8 คน

3.7 บริษัทน้ำมันคาลเท็กซ์ (ไทย) จำกัด(ณัฐนาทธรานสปอร์ต) ตำบลช้างคลาน มีจำนวนพนักงานทั้งหมด 20 คน เป็นชาย 12 คน เป็นหญิง 8 คน

3.8 บริษัท น้ำมันคาลเท็กซ์ไทย จำกัด(ดาวฟ้าฮ่าม) ตำบลฟ้าฮ่าม มีจำนวนพนักงานทั้งหมด 29 คน เป็นชาย 21 คน เป็นหญิง 8 คน

3.9 บริษัท น้ำมันคาลเท็กซ์ แห่งประเทศไทย จำกัด(ดาวเวียงพิงค์) ตำบลท่าศาลา มีจำนวนพนักงานทั้งหมด 19 คน เป็นชาย 15 คน เป็นหญิง 4 คน

3.10. การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย(ปิงปองเชียงใหม่บริการ) ต.หนองหอย มีจำนวนพนักงานทั้งหมด 15 คน เป็นชาย 11 คน เป็นหญิง 4 คน

4. เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

4.1 แบบสำรวจสถานบริการน้ำมัน เพื่อใช้ประกอบในการคัดเลือกสถานบริการน้ำมันเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัยตามคุณสมบัติที่เหมาะสม

4.2 แบบสังเกต เป็นแบบสำหรับการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกต โดยกำหนดวัตถุประสงค์และหัวข้อที่ต้องการสังเกตไว้อย่างชัดเจน

4.3 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบที่กำหนดวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ พร้อมประเด็นหลักและประเด็นรอง เพื่อมิให้เกิดการหลงประเด็นของการสัมภาษณ์ และไม่ทำให้เสียเวลามากจนเกินไป

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษานี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธี การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มย่อยและการใช้กระบวนการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) มีรายละเอียดดังนี้

5.1 การสังเกต ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตเป็นหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการสังเกตมีทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ซึ่งจะกระทำควบคู่กันไปตลอดระยะเวลาที่ทำการศึกษาในพื้นที่ การสังเกตส่วนใหญ่ผู้วิจัยใช้วิธีจดจำเหตุการณ์หรือการกระทำแล้วจึงจดบันทึกหลังจากกลับออกจากพื้นที่แล้ว แต่ในบางครั้งจะจดบันทึกควบคู่กันไประหว่างการสังเกต

5.1.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ในขณะที่ผู้วิจัยร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนโดยผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมไม่รู้สึกรว่าตนเองกำลังถูกสังเกต จากการสังเกตในช่วงการจัดกิจกรรมทำให้ได้ข้อมูลของพนักงานที่เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการกระทำ ความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วม และสภาพสังคม เช่น พฤติกรรมของกลุ่ม พฤติกรรมรายบุคคล ความสัมพันธ์ทางสังคม การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเอตส์ ทักษะการใช้ถุงยางอนามัย บรรยากาศในระหว่างดำเนินกิจกรรมและความเหมาะสมในการใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นต้น นอกจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในขณะดำเนิน กิจกรรมแล้วขณะที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์จะลึกกับพนักงานในบ้านพักหรือบริเวณสถานบริการน้ำมัน ผู้วิจัยจะทำการสังเกตเหตุการณ์หรือการกระทำที่พบเห็นทั้งในส่วนของผู้ถูกสัมภาษณ์และ

สิ่งแวดล้อมอื่นๆ จึงทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ ความสามารถในการใช้ภาษาไทย วิธีชีวิตของพนักงาน หลังเลิกงาน ความสัมพันธ์ทางสังคมและที่พักอาศัย เป็นต้น

5.1.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมเป็นการสังเกตที่อยู่ห่างๆ กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมเมื่อสัมภาษณ์เจ้าของกิจการหรือผู้จัดการ และสัมภาษณ์พนักงาน ทำให้ได้ข้อมูลทั่วไปของสถานประกอบการที่น่ามัน เช่น สภาพแวดล้อมทั่วไป การให้บริการอื่นๆนอกเหนือจากการจำหน่ายน้ำมัน รวมทั้งลักษณะการทำงาน of พนักงานและช่วงเวลาในการเปลี่ยนผลัดของพนักงาน เป็นต้น

5.2 การสัมภาษณ์ วิธีการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บข้อมูลมีทั้งการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ส่วนใหญ่ในทางปฏิบัติการสัมภาษณ์ทั้งสองวิธีนี้ผู้วิจัยจะทำความคุ้นเคยกันไปและการสัมภาษณ์ทุกครั้งจะใช้วิธีการสังเกตควบคู่ไปเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

5.2.1 การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ ผู้วิจัยใช้วิธีการเตรียมคำถามล่วงหน้าและถามครบทุกประเด็น ในทุกประเด็นมีคำตอบที่ชัดเจน ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ไม่นาน ผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นเจ้าของกิจการ ผู้จัดการ หัวหน้าแผนกและพนักงานสถานีบริการน้ำมัน บริเวณที่สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นห้องทำงานและบริเวณบ้านพักของพนักงาน ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานีบริการน้ำมันเช่น จำนวนพนักงานทั้งหมด เวลาในการทำงานของพนักงาน สถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดกิจกรรม และทำให้ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับพนักงานในเรื่อง เพศ สถานภาพ ภูมิลำเนา ชาติพันธุ์ ความสามารถในการรับรู้อาษาไทย การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเรื่องเอตส์ การพักอาศัย รวมถึงการสัมภาษณ์เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจเรื่องเอตส์และทักษะการใช้ถุงยางอนามัย นอกจากนั้นการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการผู้วิจัยได้สัมภาษณ์พนักงานที่เข้าร่วมกิจกรรมในช่วงละลายพฤติกรรมทั้ง 10 แห่ง ทำให้ได้ข้อมูลของพนักงานที่เข้าร่วมกิจกรรมที่ละเอียดและถูกต้องมากยิ่งขึ้นเพราะเป็นการสัมภาษณ์โดยตรงเช่น อายุ ชาติพันธุ์ ภูมิลำเนา การศึกษา สถานภาพ ตำแหน่งงานในสถานีบริการน้ำมันและสถานที่พัก เป็นต้น

5.2.2 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการเพื่อต้องการข้อมูลที่ลึกซึ้ง ใช้คำถามปลายเปิดไม่จำกัดคำตอบ มีหลายครั้งที่ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการคล้ายกับเป็นการพูดคุยกันไปเรื่อยๆ ไม่กำหนดเวลา ในระหว่างสัมภาษณ์มีความยืดหยุ่นสูงแล้วแต่บรรยากาศในขณะที่สัมภาษณ์ สถานที่สัมภาษณ์มี

ความเป็นส่วนตัวสูงเช่นในห้องนอนของผู้ถูกสัมภาษณ์ บริเวณใกล้ๆ ห้องพัก บริเวณไม่มีคนพลุกพล่านภายในสถานีบริการน้ำมัน บนรถโดยสารที่ยังไม่มีคนโดยสารมากนัก เป็นต้น ผู้ถูกสัมภาษณ์เกือบทั้งหมดเป็นพนักงานสถานีบริการน้ำมัน นอกนั้นเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้เคียง เช่น ผู้จัดการ พนักงานทำความสะอาด พนักงานขับรถ การจดบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการผู้วิจัยจะรีบดำเนินการทันทีหลังจากออกจากพื้นที่ ผู้วิจัยจะไม่บันทึกข้อมูลขณะสัมภาษณ์จึงใช้วิธีจดจำคำพูดและสังเกตปฏิกริยาระหว่างการให้สัมภาษณ์มีน้อยครั้งมากที่ผู้วิจัยจดบันทึกข้อมูลต่อหน้าผู้ถูกสัมภาษณ์ เหตุผลที่ทำเช่นนั้นเพราะต้องการให้เกียรติผู้ถูกสัมภาษณ์ ไม่ต้องการให้เสียบรรยากาศและข้อมูลที่กำลังสัมภาษณ์เป็นข้อมูลที่สำคัญของผู้ถูกสัมภาษณ์ด้วย คำถามที่ใช้ถามเพื่อเปิดประเด็นการสัมภาษณ์ เช่น “ลองเล่าให้ฟังหน่อย ไปมาอย่างไร (ชื่อเล่น) ถึงได้ทำงานที่นี่” จากคำถามดังกล่าวผู้ถูกสัมภาษณ์จะพูดคุยให้ฟังเรื่อยๆ โดยผู้วิจัยจะค่อยๆ ถามในบางประเด็นที่ต้องการทราบเป็นระยะๆ แต่ไม่คาดหวังว่าจะต้องทราบข้อมูลทุกอย่างในการพูดคุยครั้งเดียว มีบางคนที่ต้องไปพบสองถึงสามครั้งจึงได้ข้อมูลที่ต้องการ ซึ่งก็แล้วแต่บรรยากาศระหว่างพูดคุยกันด้วย ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ เช่น ชาติพันธุ์ ภูมิลำเนา การศึกษา ประวัติการทำงาน การคบเพื่อนชายและเพื่อนหญิง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเรื่องเอดส์และเรื่องอื่นๆ การสันทนการ การเที่ยวกลางคืน การดื่มสุรา การเที่ยวสถานบริการทางเพศ การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ป้องกัน การเสพยาเสพติด เป็นต้น

5.5 การสนทนากลุ่มย่อย เป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการครั้งเดียว โดยผู้เข้าร่วมสนทนาเป็นเพศชายจำนวน 6 คน ทุกคนเป็นพนักงานในสถานีบริการน้ำมันแห่งเดียวกัน มีอายุใกล้เคียงกันทำงานในตำแหน่งเติมน้ำมัน ล้างรถและเปลี่ยนถ่ายน้ำมันเครื่อง สถานที่ดำเนินการเป็นห้องพักของพนักงาน

วิธีการจัดสนทนากลุ่มมีขั้นตอนดังนี้

5.5.1 การนัดหมายกลุ่มและนัดหมายสถานที่สำหรับการสนทนา

5.5.2 เตรียมประเด็นที่ต้องการสนทนา 6 – 7 ประเด็น

5.5.3 การดำเนินการสนทนา เริ่มต้นโดยการใช้คำถามในการเปิดประเด็นการสนทนา และในระหว่างการสนทนาผู้วิจัยเป็นผู้กระตุ้นให้ทุกคนแสดงความคิดเห็น สุดท้ายคือสรุปประเด็นที่สนทนากันทั้งหมดพร้อมกับการขอบคุณทุกคนที่เสียสละเวลามาร่วมสนทนา การดำเนินกิจกรรมการสนทนากลุ่มใช้เวลาประมาณหนึ่งชั่วโมง

5.5.4 ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่เป็นข้อมูลพฤติกรรมเสี่ยงต่อเอดส์ของพนักงานอาทิ ความสัมพันธ์ทางสังคม การพูดคุยเรื่องเอดส์ในกลุ่มพนักงานด้วยกัน การค้นหาการ การดื่มสุรา การเสพยาเสพติดชนิดต่างๆ การเที่ยวสถานบริการทางเพศ การบาดเจ็บจากการทำงาน เป็นต้น

5.6 การใช้กระบวนการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) เป็นวิธีการและเทคนิคที่สามารถทำให้ชุมชนได้แลกเปลี่ยน เรียนรู้ และวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับชีวิตและสภาพของชุมชน แล้ววางแผนนำไปสู่การกระทำ ผู้วิจัยนำ PRA มาใช้เป็นกิจกรรมหลักและเป็นวิธีการเก็บข้อมูลในกลุ่มพนักงานสถานีบริการน้ำมัน ทั้ง 10 แห่ง เทคนิค PRA ที่นำมาใช้ 2 เทคนิคคือเทคนิคที่ 1 การให้คะแนนและจัดลำดับความสำคัญ เทคนิคที่ 2 การหาความสัมพันธ์ทางสังคม เมื่อผู้วิจัยนำ PRA มาใช้เป็นกิจกรรมหลักและเป็นวิธีการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้ใหม่เพื่อสอดคล้องกับกิจกรรมดังนี้ ชื่อของเทคนิคที่ 1 เปลี่ยนเป็นการให้คะแนนพฤติกรรมเสี่ยงและการจัดลำดับและชื่อของเทคนิคที่ 2 เปลี่ยนเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ในการใช้เทคนิค PRA ทำให้กลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีการสะท้อนภาพวิถีชีวิตและพฤติกรรมของคนในกลุ่มที่มีสถานภาพเดียวกันด้วยการสื่อสารออกมาโดยการเขียนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ลงในกระดาษและมีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมให้เห็นอย่างชัดเจน ข้อมูลที่ได้จากการจัดกิจกรรมด้วยเทคนิค PRA จึงเป็นข้อมูลในกลุ่มพนักงานในสถานีบริการน้ำมันด้วยกัน เช่น ภูมิหลังและวิถีชีวิต ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเอดส์ ทักษะการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของกลุ่มพนักงานทั้งทางตรงและทางอ้อม ความสัมพันธ์ทางสังคม ความสามารถในการใช้ภาษาไทย

6. การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องอย่างละเอียด ข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการตอบปัญหาการวิจัยครั้งนี้ถูกแยกออกไป คงเหลือเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องเท่านั้น การตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียดดำเนินการหลายรูปแบบ อาทิ การตรวจสอบซ้ำจากการจดบันทึกการสังเกต การจดบันทึกการสัมภาษณ์และสอบถาม จากเทปบันทึกเสียง และจากภาพถ่ายประกอบ ทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่าถูกต้องระดับหนึ่งแล้ว แต่เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้

เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าโดยการนำข้อมูลที่ได้กลับไปตรวจสอบเพื่อยืนยันความถูกต้องกับบุคคล เวลาและสถานที่ เช่น การถามเรื่องเดิมในเวลาและสถานที่ที่แตกต่างกัน การสอบถามบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องหรือใกล้ชิดกับกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา ข้อมูลที่ได้จึงผ่านการตรวจสอบทั้งทางเอกสารและจากบุคคล หลังจากนั้น จึงนำข้อมูลที่ได้ครั้งล่าสุดมาสรุปความถูกต้อง เพื่อนำข้อมูลที่ถูกต้องมาวิเคราะห์ต่อไป

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลัก และเพื่อให้ได้ข้อมูลมีรายละเอียดมากยิ่งขึ้น จึงได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณในบางส่วน ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหาการวิจัยในเรื่อง บริบทของสถานบริการน้ำมัน วิธีชีวิตและภูมิหลังของพนักงานในสถานบริการน้ำมัน พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของพนักงานในสถานบริการน้ำมัน และความเหมาะสมในการใช้รูปแบบของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์แต่ละเรื่องมีรายละเอียดดังนี้

7.1 การวิเคราะห์ข้อมูลบริบทของสถานบริการน้ำมัน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์บริบทของสถานบริการน้ำมันโดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่ได้รับมาจากสำนักงานโยธาธิการ จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีรายละเอียดของสถานบริการน้ำมันในเรื่อง สถานที่ตั้งและตัวแทนการค้า น้ำมัน ขนาดความจุน้ำมัน ใช้เป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์บริบทของสถานบริการน้ำมัน แต่ส่วนใหญ่แล้วข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ได้มาจากการสังเกต การสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้จดบันทึกไว้ พร้อมทั้งได้วิเคราะห์เบื้องต้นควบคู่กันไปกับการศึกษาข้อมูลอื่นๆอยู่ตลอดเวลา ข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดนี้ได้นำมาแยกเป็นหมวดหมู่ เช่น ประเภทของตัวแทนค้าต่างน้ำมัน ลักษณะทางกายภาพ การให้บริการเสริมต่างๆว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันในลักษณะใดบ้าง หลังจากนั้นได้ดำเนินการวิเคราะห์สรุปภาพรวมให้เป็นข้อมูลตัวแทนของสถานบริการน้ำมันทั้ง 10 แห่ง

7.2 การวิเคราะห์ข้อมูลวิถีชีวิต ภูมิหลังของพนักงานสถานบริการน้ำมัน ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพร่วมกับการวิเคราะห์เชิงปริมาณ เนื่องจากรายละเอียดการศึกษางานประเด็นใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพทำให้การวิเคราะห์รายละเอียดได้ชัดเจนและมีความลึกซึ้งเห็นเป็นปรากฏการณ์ ส่วนรายละเอียดบางประเด็นสามารถแจกแจงเป็นจำนวนหรือสัดส่วนได้ ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับเจ้าของกิจการและพนักงานในสถานบริการ

น้ำมัน การสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคล การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในฐานะผู้วิจัย การสัมภาษณ์กลุ่มย่อย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เบื้องต้นในขณะที่มีการรวบรวมข้อมูลภาคสนามทุกครั้ง เมื่อได้ข้อมูลมาเพียงพอแล้ว ผู้วิจัยได้นำมารวบรวมและจัดเป็นหมวดหมู่ตามหัวข้อที่ต้องการศึกษา การวิเคราะห์ชาติพันธุ์ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ตำแหน่งงานในสถานบริการน้ำมันและที่พักอาศัย ข้อมูลเหล่านี้ได้นำมาทำเป็น ตารางแจกแจงความถี่ว่ามีจำนวนมากน้อยแค่ไหน แล้วนำมาเปรียบเทียบอัตราส่วนของคนที่เข้าร่วมกิจกรรม ลักษณะเช่นนี้สามารถวิเคราะห์เป็นสัดส่วนหรือร้อยละได้ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปได้แก่ ภูมิลำเนา การสื่อความหมายและการใช้ภาษาไทย ประวัติการทำงานของพนักงาน ข้อมูลเหล่านี้รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคล การสัมภาษณ์กลุ่มย่อยและการสังเกต การวิเคราะห์ ข้อมูลในหัวข้อดังกล่าวใช้วิธีการแยกเป็นหมวดหมู่ตามหัวข้อที่ต้องการศึกษาแล้วหาความเหมือนและความแตกต่างของพนักงาน หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลมาสรุปรวมเป็นแต่ละลักษณะในแต่ละหัวข้อ และบรรยายให้เห็นในลักษณะภาพรวมทั้งหมด

7.3 การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของพนักงานในสถานบริการน้ำมัน แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่หนึ่ง วิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสัมภาษณ์กลุ่มย่อย ในรายละเอียดพฤติกรรมทั่วไปและวิถีชีวิตของพนักงาน พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี เช่น ลักษณะนิสัย การคบเพื่อน เครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคม การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเรื่องเอดส์และข่าวสารด้านอื่นๆ การสันทนากการ การดื่มสุรา การเที่ยวกลางคืน การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ป้องกัน การเที่ยวสถานบริการทางเพศ การเสพยาเสพติดชนิดใช้เข็มฉีดยา การเสพยาเสพติดชนิดอื่นๆ เช่น ยาบ้า รวมทั้งอันตรายจากการทำงาน ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากที่ได้บันทึกไว้มาแยกเป็นหมวดหมู่ในแต่ละหัวข้อคือความและสรุปจากอุปสรรคและปรากฏการณ์ ที่มองเห็นและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ได้รับการตรวจสอบแล้ว การวิเคราะห์ข้อมูลจึงออกมาในลักษณะการบรรยายภาพรวมพฤติกรรมเสี่ยงในแต่ละประเด็นไป

ส่วนที่สอง เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการจัดกิจกรรมที่พนักงานสถานบริการน้ำมันได้เชื่อมโยงความสัมพันธ์ให้เห็นพฤติกรรมเสี่ยงใกล้ตัวหรือพฤติกรรมเสี่ยงที่มักพบในกลุ่มพนักงานด้วยกันโดยการเสนอประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงขณะร่วมดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมขณะดำเนินกิจกรรมและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการ

วิเคราะห์ผลงานที่พนักงานสถานบริการน้ำมันแต่ละแห่งได้ให้ความคิดเห็นและผู้วิจัยวิเคราะห์ ประเมินความเสี่ยงจากผลงานแต่ละแห่งมาเปรียบเทียบและแยกประเภทพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ หา ลักษณะที่เหมือนกันหรือที่แตกต่างกันเพื่อนำมาสรุปเป็นภาพรวมในครั้งสุดท้าย

7.4 การวิเคราะห์ความเหมาะสมของการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ในการป้องกันเอดส์ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ใน 3 ระยะของการจัดกิจกรรม คือ ระหว่างดำเนิน กิจกรรม หลังจากดำเนินกิจกรรมทันที และหลังจากดำเนินกิจกรรมไปแล้ว 1 ปี ซึ่งรายละเอียด การวิเคราะห์ความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีรายละเอียดดังนี้

ระยะแรก เป็นการวิเคราะห์ความเหมาะสมของการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ มีส่วนร่วมในการป้องกันเอดส์ในขณะดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากสังเกตแบบมีส่วนร่วม การจดบันทึกบรรยากาศการดำเนินกิจกรรม ในประเด็นต่างๆ ได้แก่ การวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเอดส์ จากการให้คำแนะนำพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ รวมทั้งการปรับเปลี่ยนค่านิยมหลังจากที่ได้รับความรู้ที่ถูกต้อง การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ที่ทำให้เกิดความตระหนักถึงความเสี่ยงต่อเอดส์และวิเคราะห์ทักษะการใช้ถุงยางอนามัยในการป้องกันเอดส์ขณะดำเนินกิจกรรม รวมทั้งการแสดงออกของสมาชิกในการ แสดงความคิดเห็น การมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกภายในกลุ่ม การสื่อสาร การร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยการบรรยายภาพเหตุการณ์ต่างๆ ขณะดำเนินกิจกรรมของสถานบริการน้ำมันแต่ละแห่ง หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้นำมาแยกตามหมวดหมู่ หาความเหมือนหรือความแตกต่างในด้านความรู้ความเข้าใจ และทักษะในการป้องกันเอดส์ของกลุ่มเป้าหมายและรูปแบบของการจัดกิจกรรม แต่ละแห่งนำมาเปรียบเทียบและสรุปเป็นภาพรวมอีกครั้ง

ระยะที่สอง การวิเคราะห์ความเหมาะสมของการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบมี ส่วนร่วมในการป้องกันเอดส์ของพนักงานในสถานบริการน้ำมัน หลังจากดำเนินกิจกรรมเสร็จสิ้น แต่ละแห่ง ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากปัญหาอุปสรรคที่ได้จากการจัดกิจกรรมและข้อสังเกตอื่นๆ ในแต่ละแห่งมาวิเคราะห์อย่างละเอียดในทุกแง่มุม อาทิ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม การใช้สื่อการสอน การใช้ภาษา การใช้คำถาม ช่วงเวลาในการจัดกิจกรรม สถานที่ในการจัดกิจกรรม รวมทั้ง เนื้อหาด้านวิชาการซึ่งข้อมูลต่างๆ เหล่านี้อาจจะส่งผลถึงความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย พนักงานในสถานบริการน้ำมันได้ การวิเคราะห์ ข้อมูลความเหมาะสมในการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะกระทำภายหลังจากการจัดกิจกรรมทันที เพื่อหาข้อสรุปก่อนการดำเนินกิจกรรม

ในครั้งต่อไปและข้อมูลที่ได้นำไปปรับปรุงเพื่อหาความเหมาะสมอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา นอก
จากนั้นผู้วิจัยยังได้รวบรวมข้อมูลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทั้ง 10 สถานีบริการ
เพื่อเป็นการสรุปภาพรวมความเหมาะสมอีกครั้ง

ระยะที่สาม เป็นการวิเคราะห์ความเหมาะสมของการใช้รูปแบบการเรียนรู้
แบบมีส่วนร่วมในการป้องกันเอดส์ภายหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมผ่านไปเป็น
เวลา 1 ปี ผู้วิจัยได้ติดตามสัมภาษณ์พนักงานบางส่วนที่เคยร่วมกิจกรรมเพื่อประเมินความรู้เรื่อง
เอดส์และทักษะการใช้ถุงยางอนามัย รวมถึงความตระหนักต่อการป้องกันเอดส์โดยการสวม
ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่สามีหรือภรรยาตน ข้อมูลที่ได้รับจากการ
ติดตามผล ผู้วิจัยนำมาเรียบเรียงและเปรียบเทียบข้อมูลของแต่ละคนหลังจากนั้นจึงวิเคราะห์ถึง
สาเหตุของการป้องกันและไม่ป้องกันตนเองจากเอดส์ ความแตกต่างของแต่ละบุคคลมีผลต่อ
ความตระหนักในการป้องกันเอดส์หรือไม่ อย่างไร